

JOAN ARMENGUÉ I HERRERO

QUATRE POESIES ALGUERESES DELS SEGLES XVIII I XIX

Introducció

Tot i que són diversos els estudis que ofereixen al lector modern mostres de la producció poètica algueresa de tots els temps, és malauradament poc conegut l'ambient literari que ha permès a l'Alguer el conreu de la literatura catalana, que lògicament no s'esdevé de manera espontània en casos aïllats sinó que respon a un treball conscient a l'interior d'uns cercles erudits o bé constitueix el fruit d'unes relacions l'abast de les quals actualment ens és difícil d'avaluar.

És per això que a l'hora de publicar aquestes quatre poesies — tres de les quals han romàs inèdites gairebé durant dos segles — no ens hem volgut limitar a oferir els textos nus sinó que hem provat de reconstruir el context literari entorn del qual van néixer (el del període que va del 1778 al 1811). Establir les relacions de llurs autors amb altres escriptors en llengua catalana a l'Alguer potser serà un primer pas que ajudarà a conèixer aquell ambient literari que, ara com ara, representa gairebé un misteri.

Seran poques les notes amb què interrompem la lectura de les poesies: gairebé sempre comentaris pensats per al lector català a qui sobtaran certes solucions italianes o sardes — no tant les castellanes. Hem manipulat el menys possible els textos, dels quals només corregim la puntuació (excepte a la poesia titulada «Algarois-françois») i l'ús de les majúscules. Com que l'accentuació dels manuscrits ofereix més d'una sorpresa d'interès hem preferit no actualitzar-la.

I. Poesia franco-algueresa de Domenico Simon (1778)

Després de la mort de l'arquebisbe d'Oristany Antonio Romano Malingrì i amb motiu del nomenament del seu successor, fins llavors bisbe de Niça¹, un grup de poetes sards va publicar l'opuscle dedicat *All'illustrissimo e reverendissimo Monsignore D. Iacopo Francesco Tommaso Astesan* (Cagliari: Stamperia Reale, 1778), nou arquebisbe

de la seu oristanesa. Entre les poesies que se li adreçaren ens interessa ara destacar-ne dues de catalanes: el «Soneto algarès» de Luigi Soffi² i la poesia titulada «Algaoris-François» (p. 30), que firma el «chevalier Simon d'Alguer».

Malgrat que tots els elements de la família Simon van conrear amb més o menys constància la poesia, ens cal atribuir aquest darrer text al fill gran de Bartomeu Simon, Domenico³, que col·laborava al mateix opuscle amb un «Epigramma» llatí. Tot i la seva jove edat, doncs, Domenico Simon, als vint anys i gràcies a l'edició d'aquest llibret, aconseguia d'entrar en contacte amb els poetes més renomats de Sardenya, entre els quals destaca sens dubte Francesco Carboni⁴, que dedicava també al nou arquebisbe dues composicions en llatí.

De Domenico Simon coneixem una altra poesia catalana (un sonet dedicat al P. Melano, que acabava de ser nomenat ell també arquebisbe de Càller), que Toda data el mateix any de l'edició de l'opuscle que estudiem⁵. Així i tot, la seva activitat poètica coneguda es remunta a dos anys abans, quan havia publicat dos sonets per a la seva cosina Anna Maria Lavagna Simon, amb motiu del seu ingrés en un convent alguerès⁶. La fama literària de Domenico Simon, però, no es va difondre fins a la publicació del conegut poema *Le pianie*, escrit en ocasió del seu nomenament com a soci del Collegio di Belle Arti de la Universitat de Càller, l'any 1779⁷: un any abans de la primera poesia coneguda de Matteo Luigi Simon⁸ i dos abans del sonet «Agi e beltà, che son?», amb què l'altre germà, Gianfrancesco, entrava al món de les lletres⁹.

La poesia «Algarois-François» que publiquem ens proposa la gosadia d'uns versos que poden ser llegits tant en francès com en català. Aquesta mena d'entreteniments poètics eren molt difosos a la Sardenya del segle XVIII: al mateix llibret dedicat a l'arquebisbe Astesan hi trobem també un «Madrigale sardo-latino i una «Dedicatoria sardo-italiana» d'Antonio Purqueddu¹⁰. Efectivament, la hipotètica semblança entre aquestes dues darreres llengües havia permès freqüents jocs lingüístics que el visitador Martín Carrillo exemplificava d'aquesta manera: «(La lengua sarda) — escribía — simboliza mucho con la griega y latina mas que con ninguna otra lengua (...), y ay frases enteras en latin, como esta: «Una columba mea est in domo tua», que es latin, y sardo»¹¹.

La poesia de Domenico Simon, però, devia aconseguir més popularitat que no pas altres de tècnica semblant perquè l'any 1837 — o sigui, cinquanta anys d'sprés de la seva publicació encara era recordada a l'Alguer, tal i com ens demostra el viatger francès Valéry en escriure: «Il catalano, che ha preso vocaboli perfino alla lingua inglese, presenta un gran numero di parole francesi. Mi è stato letto ad Alghero un so-

netto insieme francese e algherese, nello stile del Ronsard, que termina con questi versi:

*«Mangeant un fruit enfant (sic)
Le paradis terrestre
nous a fait perdre Adam»¹².*

Valéry, però, no aconsegueix de relacionar aquests versos amb la família Simon, de manera que més endavant parla precisament de Domenico sense atribuir-li'n la paternitat¹³.

II. Caprici poètic d'Agustí Sire (1803)

En un volum manuscrit titulat *Capitoli e sonetti*¹⁴, de l'any 1803, el canonge alguerès Antonio Michele Úrgias va copiar uns «Capricci poetici» que firma Agustí Sire¹⁵. Es tracta d'un sonet escrit en una fantàstica llengua barreja de català, italià i francès amb què Sire respon a un altre «capricci» que li bavia adreçat el mateix Úrgias.

L'interès d'aquest llibretó ja ha estat destacat en altres ocasions¹⁶: Úrgias ens hi llega l'únic text poètic conegut de Giuseppe Manno — el sonet que comença «Chi è mai colui, che con lugubre ammanto»¹⁷ —, alhora que demostra l'estreta relació literària que unia un grup de poetes que s'autonomenaven burlescament «il Parnasso Algherese».

Dins d'aquest grup destaca la figura del poeta Giuseppe Alberto Delitala¹⁸, deixeble de l'esmentat Luigi Soffi a l'escola pública de l'Alguer i de Francesco Carboni i Gianfrancesco Simon al Collegio dei Nobili de Càller. Amb uns versos seus Úrgias vol encetar el manuscrit amb què rendeix homenatge al jove desaparegut tres anys abans:

*«A Giove non si dà maggior piacere
Che Capitoli far, poichè il divino
Padre primo inventò questo mestiere».*

El «Parnasso Algherese» consistia precisament en un capítol burlesc que havien escrit l'any 1799 l'esmentat Delitala, el teòleg Pasquale Rosa (autor de la «Invocació a lus sants protectors dels exercicis espirituals», de 1802¹⁹, l'abat Gianandrea Massala (que el 1805 dedicà un sonet alguerès al nou bisbe de l'Alguer, Pere Blanc²⁰, Enrico Ruiz i Úrgias mateix. La producció poètica que seguí aquesta iniciativa constitueix el material que el canonge recull al seu manuscrit.

Agustí Sire, doncs, el 1803 s'havia afegit al joc a què es deïdava

aquest grup d'erudits algueresos i compongué l'únic text que d'una manera o altra manté una certa relació amb el català. A final segle XVIII, però, ja havia demostrat el seu interès envers la pròpia llengua en publicar, entre altres poesies, un sonet («Quan al pahís arribarà la veu») i un «Himne popular» dedicats al rei Carlo Emmanuele IV amb motiu de la seva estada a Sardenya el 1799. I ens convé tenir ben en compte — perquè més endavant reprendrem aquest aspecte — la seva participació en les acadèmies que s'organitzaven a l'Alguer i a les quals Luigi Soffi era tan afeccionat²¹. En efecte el 1796 hi havia presentat, a través d'un jove que la recitava, la nadala que comença «Què faré, pobre de mi»²².

Finalment, cal recordar que la relació poètica entre Úrgias i Sire no gira només entorn del «Parnasso alguerese». En ocasió del nomenament del nou bisbe de l'Alguer Pere Blanc (a qui, tal com hem, vist, Gianandrea Massala havia adreçat un sonet) el canonge Úrgias s'encarregà de l'edició d'un opuscle titulat *Gli algheresi nell'arrivo del loro vescovo* (Cagliari: Stamperia reale, 1806) on Sire, a més d'altres cinc poesies llatines i italianes, publica la poesia que comença «En tant dichós y alecr dia». En aquest mateix opuscle, a més d'una poesia llatina d'Úrgias, hi trobem col·laboracions del ja esmentat teòleg Rosa i el sonet «No ploris més, Alguer», de Giuseppe d'Arcayne.

III. Una versió inèdita del «Cant de la sibil·la» (1809).

No podem col·locar amb precisió dins d'aquests cercles poètics i d'erudició algueresos la tercera poesia que presentem, que consisteix precisament en l'únic text anònim d'entre tots els els que fins ara hem tingut en compte. Es tracta d'una versió moderna del «Cant de la Sibil·la»²³, conegut a l'Alguer com «Lo senyal del Judici», que es troba en un manuscrit en part inèdit de la Biblioteca Universitària de Càller²⁴. Al primer full del manuscrit un interessant comentari completa el títol: «Versus que se solen cantar en la trona la nit de Nadal de Jesu Christ primer del Pontifical, o de un canongie o del primer chantre, renovatz en lo añ 1809 de un devot per conservarna l'antigua memoria pues eran inconnexus y plens de errors los cantatz finz ara, que contenen doze coples, y per conservarna la memoria se veuran escritz dapres de aquexus».

Fins ara només havien desvetllat interès els versos equivocadament qualificats d'«inconnexus y plens de errors» per tal com constitueixen la versió més antiga del Cant de la Sibil·la, la introducció del qual a l'Alguer podria remuntar-se al segle XIV²⁵. La versió «corregida»

de 1809 ha estat sistemàticament bandejada per tal com l'autor «ignora le versioni più antiche, provenzale e catalana (...); perciò il suo rifacimento è del tutto arbitrario e privo di qualsiasi interesse»²⁶.

Així i tot ens sembla que, a l'hora d'estudiar l'evolució del cant alguerès, cal tenir ben present aquesta versió que, precisament per tal com s'allunya del text que imita, ofereix diverses notevats d'un cert interès literari: tot i que les estrofes I-II i XIX-XX segueixen l'estructura original del Cant de la Sibila, la resta de la poesia se'n distancia — tot conservant-ne el to — de manera que pot ser justament considerada com un text de creació.

IV. «Per lo retart de retorn de Don Bartomeu Simon (1811)»

Entre els anys 1806 i 1811 el sots-delegat patrimonial de l'Alguer, Bartomeu Simon²⁷ — pare dels tres germans de qui hem parlat sobretot al capítol I — va haver de traslladar-se de l'Alguer a Càller per motius de salut, deixant l'administració del seu patrimoni en mans de la seva muller, Maria Antioga Massala. B. Simon — que afligit per l'edat, la malaltia i la llunyania s'aboca a la creació literària²⁸ —, aprofita aquesta anècdota a l'hora d'escriure la «Resposta de una dama a un canongie» on, a través de 360 versos, ironitza sobre la greu situació econòmica que travessa la família, de què fa responsable la seva muller. Ja en aquesta ocasió l'autor inclou al seu manuscrit una «lettera confidenziale», datada el 2 de març de 1810, on escriu a un amic anònim: «Accetate l'offerta (dels versos), mentre sub suis auspiciis mi sono risoluto a darli corso, acciocchè giungendo a tempo di Carnevale vi prendiate la pena di leggerli in buona e fida società»²⁹.

Aquestes paraules ens remetent al fenomen de les acadèmies de què parlàvem en estudiar Agustí Sire. Sens dubte al palau Simon de l'Alguer s'hi organitzaven lectures poètiques no del tot restringides a l'àmbit familiar. Això és, si més no, el que es desprèn de la lectura d'una altra carta, sense data, que B. Simon adreça al seu nobot: «Giacché non giudicate inconveniente la trasmessa del mio ridicolo trattenimento podagrigo e che per mezzo dell'amico a cui l'indirizzo se ne faccia lettura alle persone aliene d'ogni sospetto di mordace censura, eccolo qui compiegato perché ne facciate la cointesa consegna in forma camerale. Procurate per carità non sia troppo pubblica la irrisione e la critica». L'amic que feia d'intermediari i al qual B. Simon es refereix en aquesta carta era Enrico Ruiz, un dels membres — com hem vist — del «Parnasso alguerese».

De la mateixa manera com la poesia «Què faré, pobre de mi»,

d'Agustí Sire, havia estat recitada en una acadèmia per un jove que, lògicament, emprava la primera persona, B. Simon acostuma a fer parlar, en les seves poesies, familiars seus o membres del servei. Són diversos els textos on s'al·ludeix a Aleix³⁰, un jove criat del palau Simon a qui s'atribueix, el 1811, la poesia titulada «Per la partença de Dn. Bartomeu Simó a Càller» on l'autor, a través de 45 octaves, recorda el seu comiat de l'Alguer el 1806. El mateix tema és reprès en un altre poema, que coneixem de manera fragmentària i on s'imita la mètrica dels goigs³¹, titulat «Per lo retard del retorn de Don Bartomeu Simon de Càller», que publiquem a continuació.

Joan Armengué i Herrero

Universitat de Càller

I. «Algarois-François»

Mangeant un fruit infame,
Un paradis terrestre
Nous a fait perdre Adam:

5 Crist meditant supllir
A tant inconvenient
Pensa en Betlem venir.

Quand en court temps la mort
Cruelle tronqua Malingri,
Tronqua a .Oristagn la sort:

10 Tu, o Astesan, que y vas
Prelat, en Oristagn
La sort restituiras.

Du chevalier Simon d'Alguer

II. «Capricci poetici»

Messier Michel, i poetic caprissi
I ho già let, che l'auter di m'avè mandà,
E i cunfessu che ma son incaprissà
De fe de comù sta sorta de pastissi.

5 Vui, però, me faressi un gran servissi

Se me mandassí un piat de bacalà,
Fait all'Inglesia e ben condisionà
Per femme fè de versi a presipissi.

- 10 Senza pienè la panza as pot nen fè,
Nient che sia de bun, de geni e de piesi.
Il giur da galant'uom, e l'hai pruvè.

Ma se la panza alè piena, allora si
Ch'as fan versi e sonetti a tutt'i plè.
Ma vui dei me caprissi ve ridì.

Agostino Sire

v. 4: «Sorta»: de l'it. «sorta»: "sort", "mena de".

v. 4: «Pastissi»: de l'it. «pasticcio». Vid. Josep SANNA, *Diccionari català de l'Alguer* (L'Alguer/Barcelona 1988), p. 811: «Pastixo: Cosa mal feta o feta amb gran desordre».

III. «Versus que se solen cantar en la trona la nit de Nadal»

En lo gran gior del Giudici
de Giuge ha de ser l'offici.

- 5 Lo Fill de Deu perpetual
que, vestit de carn mortal,
basciarà del firmament
come Deu Omnipotent.

- 10 Que nascer fet home ell vol
per portar al mon consol,
per rompre las cruels catenes
que tenen l'home en grans penes.

Alzau, fiels, la vostre ment
ÿ contemplau seriament,
en la nit de tant gran favor,
aquell gran gior de furor.

- 15 Ans que a giudicar vendrà
grans señals Ell nos dara.
Tot lo mon se ha de turbar:

lo Çel y la terra y'l mar.

20 La lluna lo sou color
perdra, 'l Sol lo resplandor;
a unas a unas, no mes bellas,
cauran del Çel las estrellas.

25 Per tota quanta la terra
guerra serà, fiera guerra.
Corrirà lo sang a rius,
en pene estaran los vius.

30 Y peste y fam seguirà,
que a los vius affligirà;
y tembleran tots de por
veÿent la terra en temblor.

Templerà, ahi quant fierament,
la Terra; y de fundament
las montañas se obriran
y las peñas se fendran.

35 Torres, casas, tot caurà:
la terra se tragarà,
obrinsa en bocas, la gent;
y cada cosa egualment.

40 Qual sera, qual, lo dolor
sentint de l'aria l'ardor!
L'aria, pues, l'aria après poc
devra parer tota foc.

45 L'aria foc despidira,
com'a soffre podirà.
Morira improvisament
enfetada molta gent.

50 Ma, oh, quant la por crescerà
quand tromba s'escolterà,
que rebomberà sonora
fins de l'occasu a l'aurora!

Aquella tromba fatal
que donara lo señal,

ab lo sou tremendu sò,
que'l giuge no tarda, nò.

55 Al Giudici, pues, mortals;
al Giudici, bons ÿ mals!
Lo lloc es gia preparat:
al Valle de Giosafat.

Alli tots eguals seran:
60 egualment compte rendran
del sous fets pobres ÿ rics,
plebeus, nobles, grans, petits.

Veura llavons tot la gent
obrirse improvisamet
65 lo cel, ÿ se veura ancara
del divi Giuge la cara.

Veura la cara enfogada,
veura aquella fiera espada
que de giusticia es seña,
70 a sentenciar cada qual.

Oh, qui nos poghessi — o, Deu,
que usar tal rigor deveu —,
fins que passi lo furor,
ocultarnus al rigor!

75 Vos, Maria, pregau per nos;
Vos, Mare de peccadors,
que pietat de ara logriam,
que bona sentència ajam.

Y vos altres, que escoltau,
80 al Deu del amor pregau
que nos tenghia compassió,
que nos porti a salvació.

v. 25: •Sang•: masculí com en italià.

v. 40: •Aria•: "aire", femení com en italià (vid. v. 42: «(aria) tota foc»).

v. 46: •Enfetada•: SANNA, *op. cit.*, 633: •Infectat•: pr. •infetât•.

v. 47: •Ma•: SANNA, *op. cit.*, 693: •Ma•: (conj) (però); al contrari; en lloc de...•.

IV. «Per lo retard del retorn de D (on) B (artomeu) S (imon)»

La partença fonc fixada
 en lu mil vuit cents y sis
 y, luego che s'es decis,
 en agost fonc effectuada:
 5 a vint y quatra es estada,
 dia de San Bartumeu.
     O que es l'Infern congiurat
     o que es voluntat de Deu.

10 A la tarda de acheill dia,
 poch abàns de ascurijà,
 Ferrandis a l'avisà
 venghè, che partir vulia
 mentras che li parexia
 ch'en bo'l vent s'era pusat.

15 Sa mercé ab gran valór
 díghè che anava a embarcarsa
 y primer vulghè abrassarsa
 a la duegna, oh che dolor!
 Luego sa casa en terrór
 20 per sa partença ha pusát.

Ah, si yo explicà pughés
 lu tittiu de allora y'l dol!
 Ningú trovava cunsól
 ni che de plorar cessés;
 pareix che'l cor nos díghés
 che'l retórn fora tardát.

Bartomeu Simó

v. 10: «Ascurijà»: SANNA, *op. cit.*, 775: «Obscurigar: (sard); pr: «ascurigà». Fer nit, fer obscur».

v. 17: «Primer»: SANNA, *op. cit.*, 869: «Primer: Temps antecedent», com l'it. «prima»: «abans».

v. 22: «Tittiu»: SANNA, *op. cit.*, 1043: «Titiu: (sard); lo plor lleuger i seguit d'una criatura».

NOTES

¹ Vid. la *Serie degli arcivescovi d'Oristano* a càrrec de Gianfrancesco Simon, germà de Domenico, publicada dins *Nel primo ingresso (...) dell'illustrissimo e reverendissimo Don Luigi Cusani di Sagliano* (Cagliari 1784), núms. LXV i LXVI.

² L'Alguer 1742-Càller 1816. Jesuïta, professor de gramàtica i filosofia a Sàsser, Càller i l'Alguer. Fou mestre de Matteo Luigi Simon (també germà de Domenico) a qui dedicà les *Orazione sacre* (Càller 1783). Fora del «Sonetu algarès», només en n'ha arribat una altra poesia catalana («Ay! quí podrà lo vostre gran dolor»), també publicada per Eduard Toda, *La poesia catalana à Sardenya* (Barcelona <1903>).

³ L'Alguer 1758-Torí 1829. Pel que fa a la família Simon, vid. principalment Paquale Tola, *Dizionario biografico degli uomini illustri di Sardegna*, III (Torino 1837), ps. 188-212; i E. Toda, *La poesia catalana à Sardenya*, cit., 50-58, on és recollida part de llur obra.

⁴ 1746-1817. Literat i orador, professor de gramàtica i retòrica a l'Alguer; vid. P. Tola, *Dizionario biografico degli uomini illustri di Sardegna*, I, cit., 172-180.

⁵ «Los únichs versos catalans de Domingo Simón que he vist — escriu Toda —, semblan estar fets à Càller en 1778»; es tracta del sonet que comença «Senyor que será estat?», E. Toda, *La poesia catalana à Sardenya*, cit., 51-52.

⁶ Cagliari: Stamperia Reale, 1776.

⁷ Cagliari: Stamperia Reale, 1779.

⁸ Ens referim als versos catalans que comencen «Prestu, que feu, bells geniis», dedicats *Al nobil uomo Giuseppe Vernazza* (Càller: Stamperia Reale, 1780), publicats també per E. Toda, *La poesia catalana à Sardenya*, cit. 54-57.

⁹ Vid. *Nella professione dei sagri religiosi voti di suor Maria Rita Ripol* (Cagliari: Stamperia Reale, 1781).

¹⁰ La dedicatòria comença així: «Ecco in grata memoria / in fin'ecco ch'in rima / D'Italiana, o Astesan, e Sarda musa / in cordial 'istima», p. 32.

¹¹ Martín CARRILLO, *Relación al Rey Don Philibre Nuestro Señor* in María Luisa Plaisant, *Martin Carrillo e le sue relazioni sulle condizioni della Sardegna*, «Studi Sardi», XXI, Sassari 1971, p. 259.

¹² Valéry, *Viaggio in Sardegna*, Cagliari 1931, p. 118.

¹³ Sobre Domenico Simon, Valéry escriu: «Grande giureconsulto erudito, deputato negli stamenti nel 1793-94, ritiratosi a vita privata allo scadere del mandato, per uno di quei suicidi politici che non s'osa né approvare né biasimare, morto in esilio, settuagenario, in una fiera povertà che gli fece rifiutare i soccorsi degli amici; vid. *Viaggio in Sardegna*, cit., 119.

¹⁴ *Capitoli e sonetti raccolti da Antonio Michele Urgias, sacerdote algherese* (12f sense numerar). Aquest manuscrit, antigament a la Biblioteca Comunale de l'Alguer, ms. 53E, es troba actualment a l'Arxiu Guillot de l'Alguer, Cart. 706.

¹⁵ L'Alguer ?-1831. Pel que fa a la seva vida i l'obra d'A. Sire, vid. E. TODA, *La poesia catalana à Sardenya*, cit., 31-38; Pasquale SCANU, *Una corsa attraverso la letteratura catalana di Alghero*, in Antonio BALLERO DE CANDIA, *Alghero. Cara de Roses* (Cagliari 1961), p. 403 i B. SECHI, *Conchiglie sotto un ramo di corallo* (Al-

ghero 1987), ps. 241-243; i Francesc MANUNTA, *Cançons i líriques religioses de l'Alguer catalana*, II (L'Alguer 1990), ps. 93-98.

¹⁶ Vid. sobretot Ottavio MUDU, *Lettere del Barone Giuseppe Manno raccolte ed annotate* (Cagliari 1901).

¹⁷ B. SECHI, *Conchiglie sotto un ramo di corallo*, cit., 248.

¹⁸ L'Alguer 1778-1800.

¹⁹ *Invocació a lus sanis protectors dels exercicis espirituals* (Càller: Emprenta Real, 1802). E. Toda data aquest text, sens dubte equivocadament, el 1780 (vid. *La poesia catalana a Sardenya*, cit., 43).

²⁰ El sonet comença «Nó, que més lo dolor» i és recollit per E. TODA, *La poesia catalana a Sardenya*, cit., 49.

²¹ Vid. B. SECHI, *Conchiglie sotto un ramo di corallo*, cit., 244. Un dels llibres publicats per Soffi consisteix precisament en uns *Componimenti poetici da recitarsi in una pubblica accademia* (Cagliari 1779).

²² Vid. E. TODA, *La poesia catalana a Sardenya*, cit., 33-34.

²³ Vid. Francesc MANUNTA, *Cançons i líriques religioses de l'Alguer catalana*, I (L'Alguer 1988), ps. 133-150 i la bibliografia proposada a les ps. 152-153.

²⁴ Antonio SANNA, *Un antico canto natalizio di Alghero: Lu señal del Judici, «S'Ischiglia»*, 11-12, 1955, p. 3, el descriu així: «Manoscritto in - 4º, di cc. 3, rilegato in pelle con doratura ai bordi (...), donato dal Canonico Faustico C. Baille nel 1843». Col.locació actual: «Fons Baille, S.P. 6bis. 2.11».

²⁵ Vid. Giampaolo MELE, *La música catalana a la Sardenya medieval*, in Jordi Carbonell - Francesco MANCONI, *Els catalans a Sardenya* (Barcelona 1984) p. 190.

²⁶ A. SANNA, *Un antico canto natalizio di Alghero*, cit. 3-6, on es publica la versió genuïna de 1809. Paul Aebischer, Le «Cant de la Sibilla» en la *Cathédrale d'Alghero la veillée de Noël*, «Estudis Romànics», II, 1949-1950, p. 171, publica alhora la versió de 1820 conservada a l'Arxiu Capitular de l'Alguer.

²⁷ L'Alguer 1724-1818. Per a la seva vida i obra vid. P. TOLA, *Dizionario biografico degli uomini illustri di Sardegna*, III, cit., 188-203; Matteo Luigi SIMON, *Mémoire pour Napoléon*, a c. de Leo NEPPI MODONA (Milano 1967); E. TODA, *La poesia catalana a Sardenya*, cit., 50-58; i F. MANUNTA, *Cançons i líriques religioses de l'Alguer catalana*, I, cit., 159-177.

²⁸ Només ens ha arribat una poesia de B. SIMON anterior a aquest període: el sonet *Per la felix venduda del Rey Carlos Emanuel IV*, de 1799. El manuscrit, com tots els manuscrits de Simon a què ens referirem, pertany a l'Arxiu Guillot de l'Alguer, cart. 701.

²⁹ Hem tingut en compte aquesta dada també a *Els manuscrits inèdits del poeta alguerès Bartomeu Simon*, «Estudis de llengua i literatura catalanes. Miscel·lània Joan Fuster» (en premsa).

³⁰ Destaca la poesia titulada «Alexiu espon sa bona voluntat y fieltat a son amo».

³¹ Bartomeu SIMON és autor dels goigs titulats «La ciutat de Alguer implora de Jesús Sacramentat sa divina clemència en las presents necessitats»; vid. F. MANUNTA, *Cançons i líriques religioses de l'Alguer catalana*, II, cit., 229-231.